

Міжнародні рейтинги інноваційного та сталого розвитку як джерела оцінювання результативності політики в Україні

Людмила Мусіна

Зав. сектору інформаційно-аналітичного забезпечення інноваційної діяльності

Відділу прогнозування науково-технологічного розвитку УкрІНТЕІ, к.е.н.

30 травня 2023 р., м. Київ

Зміст презентації:

1. 50 років зусиль ООН у впровадженні стратегій сталого розвитку (СР)
2. Порядок денний в сфері розвитку - 2030 та Паризька угода вимагають системної трансформації економік у бік СР та її моніторингу
3. Оцінки прогресу та прогнози на півшляху до досягнення ЦСР-2030
4. Тенденції у міжнародних рейтингових дослідженнях СР та інновацій
5. Україна у міжнародних рейтингах сталого/зеленого розвитку: оцінка прогресу, гальма та акселератори
6. Україна у міжнародних інноваційних рейтингах
7. Глобальна програма Дорожніх карт використання НТІ для ЦСР

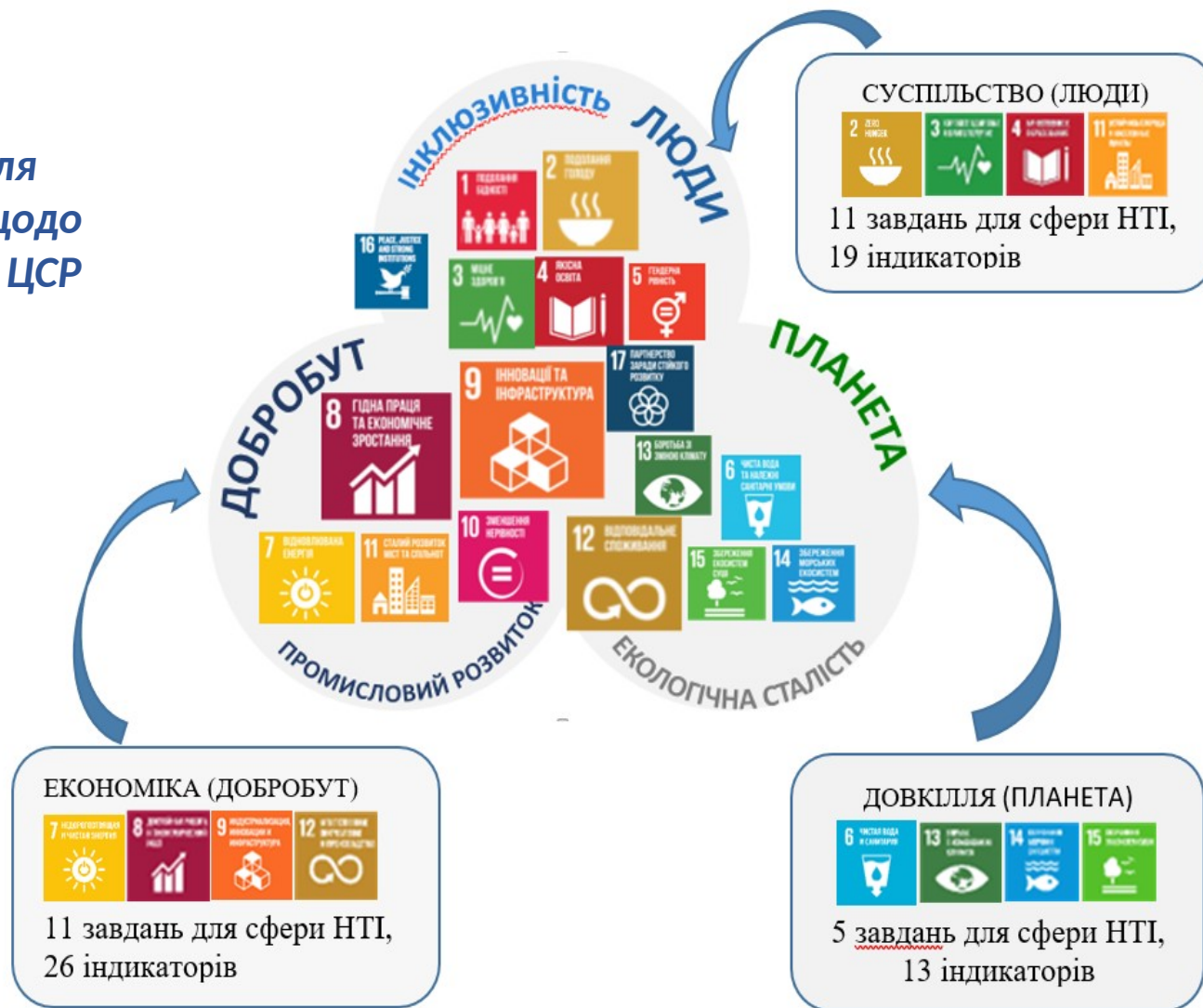
50 років зусиль ООН у сфері сталого розвитку – ключові події:

- ❑ **1972 - Порядок денний на XXI ст., Декларація Ріо** (Перша конф. з довкілля і розвитку, Ріо-де-Жанейро, Бразилія) – заклик до всіх країн прийняти стратегії СР;
- ❑ **2002 – Всесвітня зустріч на вищому рівні зі сталого розвитку** (м.Іоганнесбург, ПАР) – заклик до початку реалізації стратегії СР з 2005 року; Комісія ООН зі СР.
- ❑ **2002 - Декларація тисячоліття ООН:** завдання включити принципи СР у політику і програми розвитку країн (але на принципі добровільності);
- ❑ **2012 - Конференція ООН зі сталого розвитку «Ріо+20»** (м. Ріо-де-Жанейро, Бразилія) – запуск ініціатив «зеленого» напрямку та системи індикаторів;
- ❑ **2015 – Глобальний Порядок денний у галузі розвитку на період до 2030 р. + Цілі сталого розвитку** (м. Нью-Йорк, США, в рамках Ген. асамблеї ООН).
- ❑ **2015 – Паризька кліматична Угода** - зобов'язання знижувати викиди парникових газів проти показників 1990 року шляхом Національно визначених внесків (НВВ).
- ❑ **2017 – Глобальна система показників ЦСР** затверджена Генасамблеєю ООН (Резолюція ГА ООН від 6 липня 2017 р. A/RES/71/313).
- ❑ **2023 вер. - Саміт ЦСР:** планується огляд досягнення ЦСР на півшляху до 2030 р.

Завдання для сфери НТІ щодо досягнення ЦСР в Україні

Глобальні ЦСР: 17 Цілей, 189 завдань, 232 показники (проблема – доступність даних)
Національні ЦСР: 17 Цілей, 86 завдань, 172 показники (наразі 184)

Джерело: Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна» (2017)

Проект Доповіді Генсека ООН на 78-й сесії Генасамблеї ООН у вересні 2023:

...На середині шляху до 2030 р. ЦСР переживають серйозні проблеми. Попередня оцінка 140 цілей із даними показує, що лише близько 12% досягають плану, 30% не помітили змін;

... Невелике вікно можливостей закривається, щоб обмежити глобальну температуру до 1,5 градусів та запобігти найтяжчим наслідкам кліматичної кризи;... для зупинки вирубки лісів може знадобитися ще 25 років;

...Тривалий вплив COVID-19, ... напруга у торгівлі, невизначені шляхи грошово-кредитної політики, зростання боргів у країнах, що розвиваються, і війна в Україні можуть суттєво загальмувати економічне зростання; прогнозується уповільнення глобального ВВП на душу населення у 2023 році...

...**але** ...

...ЦСР залишаються справді надихаючим компасом для прогресу в трансформаціях. Це покоління оснащене безпрецедентними в історії знаннями, технологіями та ресурсами.

... Потенціал застосування НТІ для досягнення ЦСР залишається невикористаним, а інституційні та інші бар'єри, які стоять на шляху прогресу НТІ, необхідно визнати і подолати.

...План порятунку для людей і планети зосередити навколо трьох основних проривів:

- Підготовка органів управління та інституцій для сталої та інклюзивної трансформації;
- Пріоритизація політики та інвестицій, які мають мультиплікаційний ефект для цілей;
- Забезпечення збільшення фінансування ЦСР.

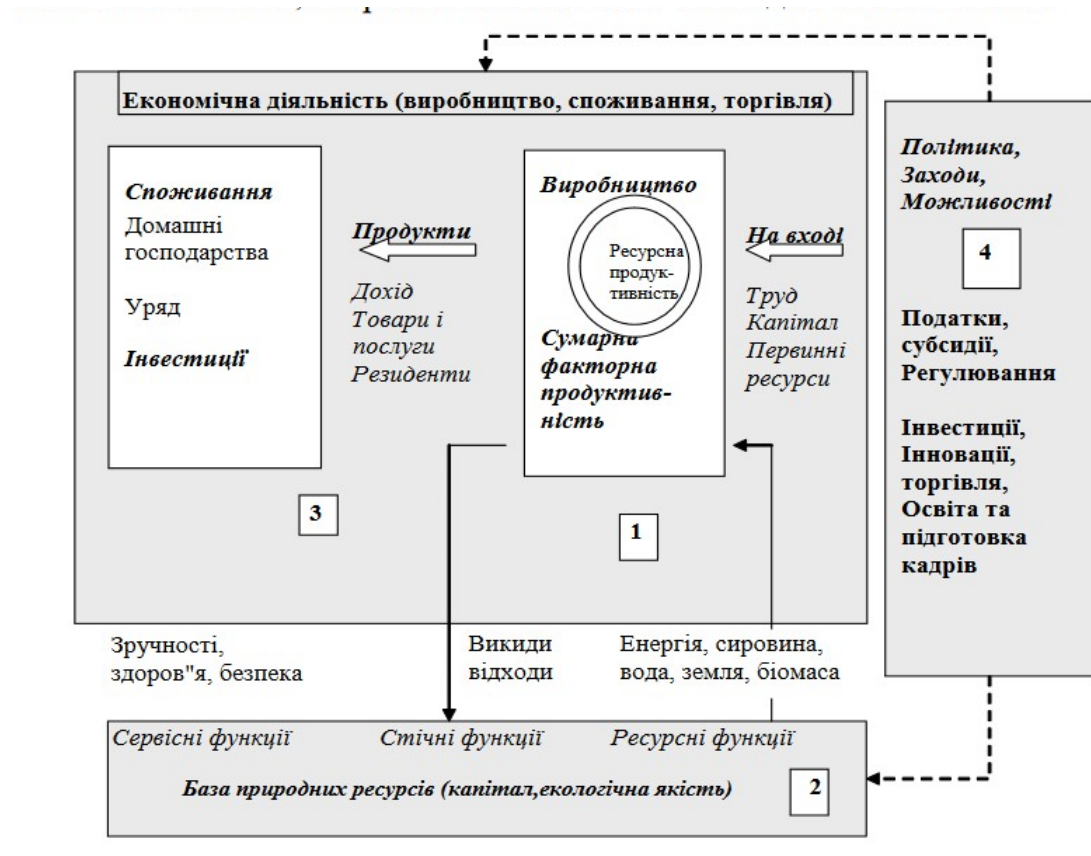
Тенденції розвитку рейтингових досліджень зі сталого розвитку (СР):

- Розширення тематики досліджень - від оцінювання досягнень за окремими складовими СР у бік оцінювання результативності політики по всіх трьох складових СР (більш складні агрегатні індекси):
  - Індекс ефективності переходу до СР ІЕП (Transitions Performance Index, TPI);
  - Індекс зеленого майбутнього ІЗМ (Green Future Index, GFI),
  - Індекс зеленого зростання ІЗЗ (Green Growth Index, GGI),
  - Глобальний індекс зеленої економіки ГІЗЕ (The Global Green Economy Index™, GGEI),
  - Глобальний індекс сталої конкурентоспроможності ГІСК (Global Sustainability Competitiveness Index, GSCI), тощо.
- Динамічний процес удосконалення методів оцінювання окремих показників та їх переліку (показники зеленого зростання ОЕСР, Спільна система екологічної інформації ССЕІ в пан'європейському регіоні, еколого-економічні рахунки);
- Оцінювання зобов'язань і зусиль урядів щодо досягнення ЦСР (Index SDG) та по окремих ЦСР: Ресурсний центр ЦСР (RELX Resource Centre), ЮНІДО, ЮНКТАД та ЮНЕСКО (ЦСР 9), тощо.

Причинно-наслідковий зв'язок між групами економічних, екологічних показників та показників якості життя (ОЕСР)

Джерело: Доповідь про зелену трансформацію в Україні на основі показників зеленого зростання ОЕСР. Жовтень 2016. [Електронний ресурс] – Доступно з: <http://uintei.kiev.ua>.

Україна представлена у п'яти агрегатних індексах зі сталого розвитку:

№№	Назва дослідження/ індексу	Місце України серед обстежених країн	Рік публікації
1.	Індекс ефективності переходу до сталого розвитку ІЕП (Transition Performance Index, TPI)	64/72	2022
2.	Індекс зеленого майбутнього ІЗМ (Green Future Index, GFI)	61/76	2022
3.	Індекс Цілей сталого розвитку (Index SDG)	37/163	2022
4.	Індекс зеленого зростання ІЗЗ (Green Growth Index, GGI)	33/117 36/147	2020 2022
5.	Глобальний індекс сталої конкурентоспроможності ГІСК (Global Sustainable Competitiveness Index, GSCI)	66/180	2021

Місце та бали країн Європи-не членів ЄС та Центральної Азії за Індексом ефективності переходу до сталого розвитку (ІЕП)

Місце за ІЕП		Назва країни	Значення ІЕП в балах за напрямками переходу:				
у регіоні	у світі		загальний	економічний	соціальний	екологічний	управління
1	1	Швейцарія	78,4	79,8	82,9	71,7	83,0
2	5	Великобританія	73,3	58,2	77,1	78,0	75,7
3	8	Норвегія	71,3	67,3	85,8	54,2	86,8
4	31	Ісландія	61,2	67,2	89,7	28,7	79,1
7	44	Вірменія	54,2	33,1	66,2	55,6	59,6
8	49	Грузія	53,2	29,8	61,8	56,0	61,1
9	53	Туреччина	51,9	47,1	53,5	55,6	49,3
10	56	Молдова	50,6	41,4	65,8	46,8	51,3
13	61	Сербія	49,4	37,5	63,4	42,8	57,1
14	64	Україна	48,5	40,3	70,5	42,7	45,7

Місця та бали України за складовими Індексу ЄС щодо ефективності переходу до сталого розвитку ІЕП

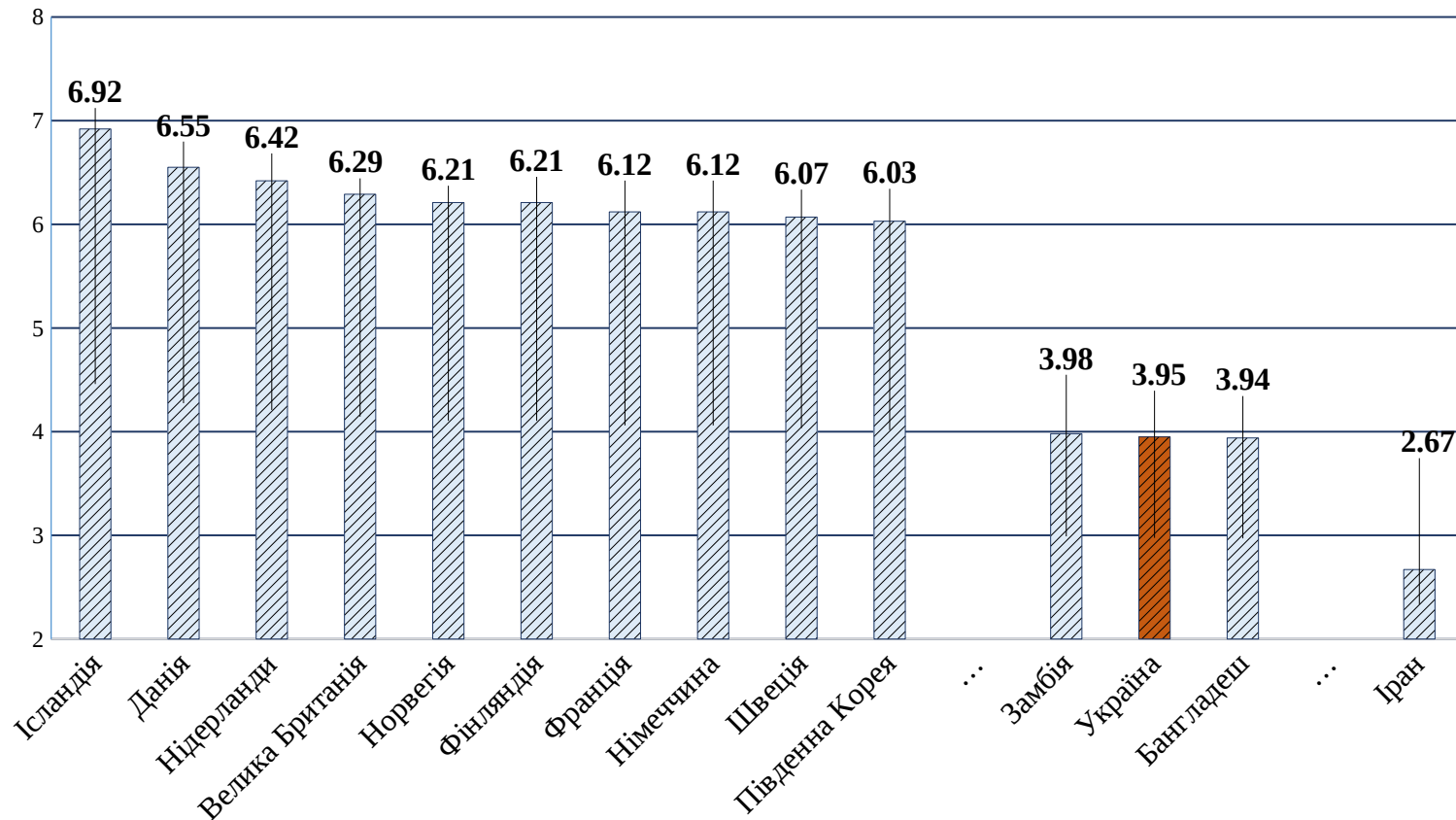
№№	Напрямок переходу	Місце України	Значення індексу
1.	Соціальний перехід	38	70,51
	Здоров'я	62	64,33
	Робота та інтеграція	48	58,74
	Вільний або неоплачуваний час	58	59,26
	рівність	5	88,06
2.	Економічний перехід	48	40,29
	Освіта, інтернет, навички у ІКТ	12	76,92
	Статус (добробут, ВВП на душу населення)	59	17,48
	Продуктивність праці та інтенсивність НТР (ДіР)	63	14,47
	Індустріальна база	59	36,07
3.	Екологічний перехід	61	42,65
	Скорочення викидів	28	74,15
	Біорізноманіття	65	34,12
	Продуктивність матеріальних ресурсів	44	42,52
	Енергетична продуктивність	71	19,82
4.	Перехід в управлінні	62	45,67
	Основні (фундаментальні) права	57	39,33
	Безпека	65	45,39
	Прозорість	60	41,94
	Стабільні державні фінанси	37	76,91

Місця України за складовими Індексу зеленого майбутнього у 2022

Підіндекс	Показник	Місце України	
		2021	2022
Викиди CO₂ № 7/76 у 2022	Темпи росту викидів CO ₂	1	1
	Темпи росту викидів в індустріальному секторі	2	6
	Темпи росту викидів у транспортному секторі	1	13
	Темпи росту викидів в агропромисловому секторі	12	34
	Викиди CO ₂ по відношенню до ВВП	46	47
Енергетичний перехід №64/76 у 2022	Виробництво відновлювальної енергетики	75	52
	Споживання відновлювальної енергетики	61	61
	Виробництво атомної енергії	-	26
	Споживання атомної енергії	-	3
Зелене суспільство №70/76 у 2022	Зміна площ лісів	26	26
	Споживання м'ясо-молочної продукції	31	31
	Перероблення відходів	58	58
	Зелений транспорт	-	59
	Зелене будівництво	73	72
Чисті інновації №7/76 у 2022	Зелені патенти	58	19
	Інвестиції у чисту енергетику	7	18
	Приватні інвестиції у харчові технології	64	57
Кліматична політика №64/76 у 2022	Кліматичні заходи	58	62
	Готовність до захоплення і зберігання вуглецю	-	71
	Ціни на вуглець	31	32
	Політика щодо сталого сільського госп-ва	40	43
	Відновлення після пандемії	71	68

Оцінки країн за Індексом зеленого майбутнього ІЗМ у 2022 р. - за готовністю до низьковуглецевого майбутнього

Рейтинги, оцінки та тенденції руху окремих країн до досягнення ЦСР у 2030 році

Рейтинг країн у світі	Назва країни	Оцінка у балах	№№ ЦСР, по яких визначені тенденції руху до цілей 2030 року				
			Погіршення	Значні виклики / стагнація	Залишаються проблеми / повільне покращання	На шляху до досягнення	даних немає
1	Фінляндія	86,5	13	12	2,3,5,6,9-11,14-17	1,4,7,8	-
2	Данія	85,6	-	12,14	2,3,4,8,11,13,16	1,5,6,7,9,10,15,17	-
3	Швеція	85,2	-	13,14	2,3,4,9,10,11,12,15	1,5,6,7,8,16,17	-
4	Норвегія	82,3	-	2,12	3,4,6,8,9,13,14,15	1,5,7,10,11,16,17	
5	Австрія	82,3	-	10,15	2-5,8,9,12,13,16,17	1,6,7,11	14
10	Естонія	80,6	-	12	1,2,3,7-11, 13, 14, 16,17	4,5,6,15	-
24	Словаччина	78,7	-	2,13,17	3-6,9-12	1,7,8,15	14
30	Румунія	77,7	4	7,10-13,15	2,3,5,8,9,14,16,17	1,6	-
34	Беларусь	76,0	-	13	2,3,6-9,11,12,15-17	1,4,5,10	14
37	Україна	75,7	-	2,3,5-9,13-17	11	1,10,11	4
65	Казахстан	71,1	-	2,4,5,7,11,15,17	3,6,8,9,13,16	1,10,12	14

Джерело: Sustainable Development Report 2022, сс. 14, 23 www.sdgindex.org

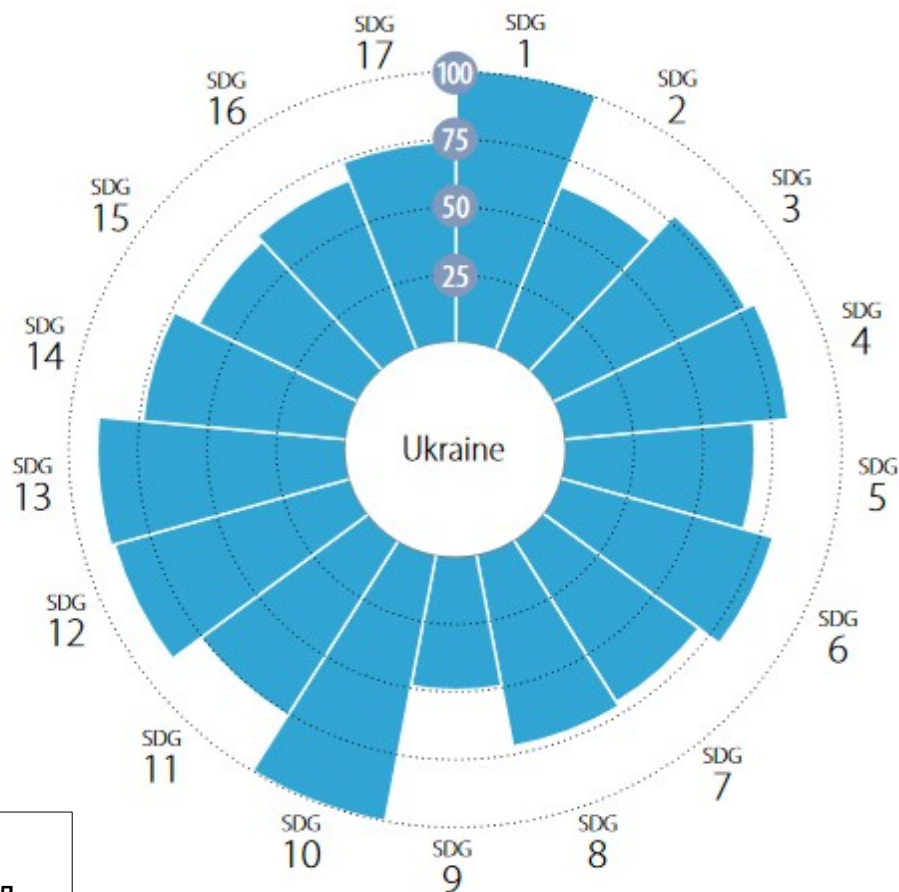
Україна займала у 2022 р. 37 позицію серед 163 країн ООН за ступенем виконання завдань за Цілями сталого розвитку

Досягнутими вважаються ЦСР 1 (Подолання бідності) та 10 (скорочення нерівності).

Залишаються проблеми у досягненні ЦСР 12, 13 і 17. Значні проблеми спостерігаються із досягненням ЦСР 2 - 9 та 11

Найбільш проблемним є досягнення ЦСР 14 (збереження морських ресурсів), 15 (захист і відновлення екосистем суші), ЦСР 16 (мир, справедливість та сильні інститути)

Індекс включає 94 глобальні індикатори та 26 додаткових для країн ОЕСР, близько 2/3 даних - від міжнародних організацій, а близько 1/3 - менш традиційна статистика (опитування, мережі)

Джерело:

www.briids.com

Індекс ЮНІДО з ЦСР 9 «Промисловість, інновації та інфраструктура» вимірює продуктивність виробництва у 130+ економіках світу

SDG-9 Industry Index

↓ 132nd

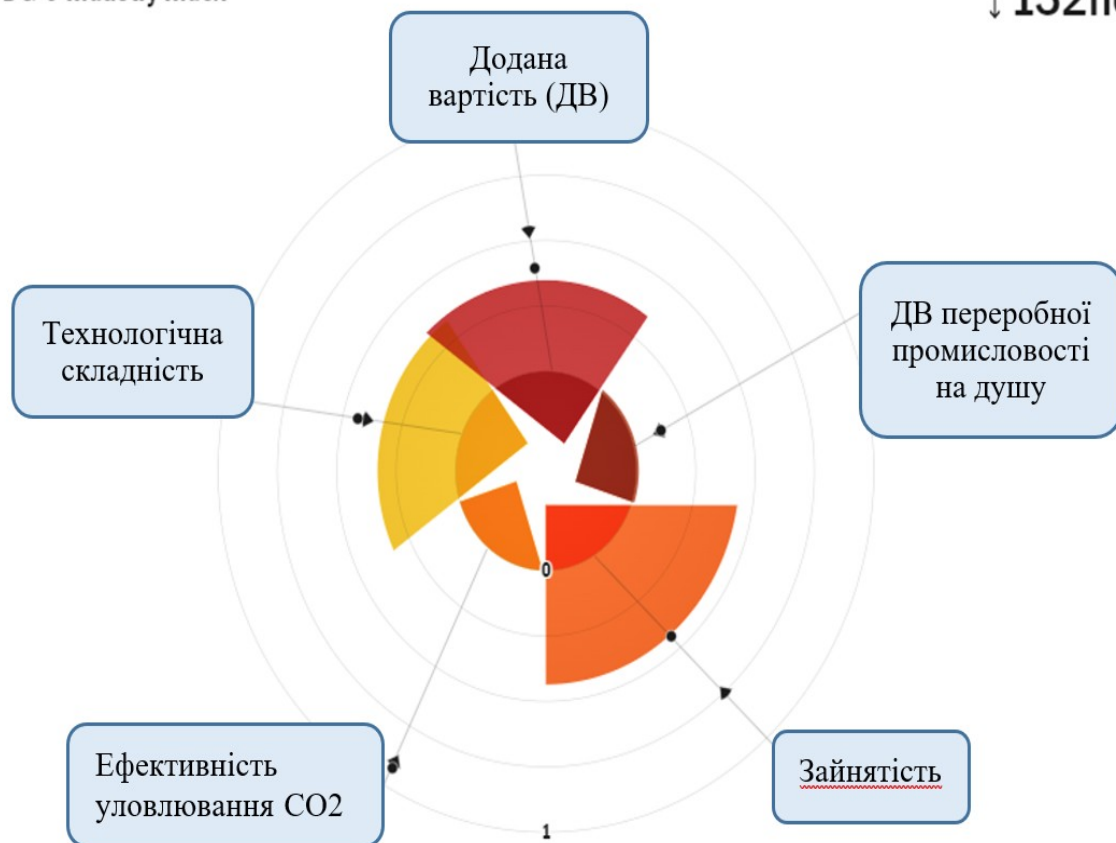
Україна **132** з 132 країн світу у 2019 р. за індексом ЦСР 9.

Чинники: **105** місце за обсягом ДВ переробної промисловості на душу населення та **132** місце за ефективністю зменшення вуглецю CO2

Показник технологічної складності - 28,1% (**55** місце)

Обсяг ДВ переробної промисловості – 11,8% ВВП (**69** місце в рейтингу).

Зайнятість у галузі -12,4% від загальної зайнятості (**44** місце в рейтингу)

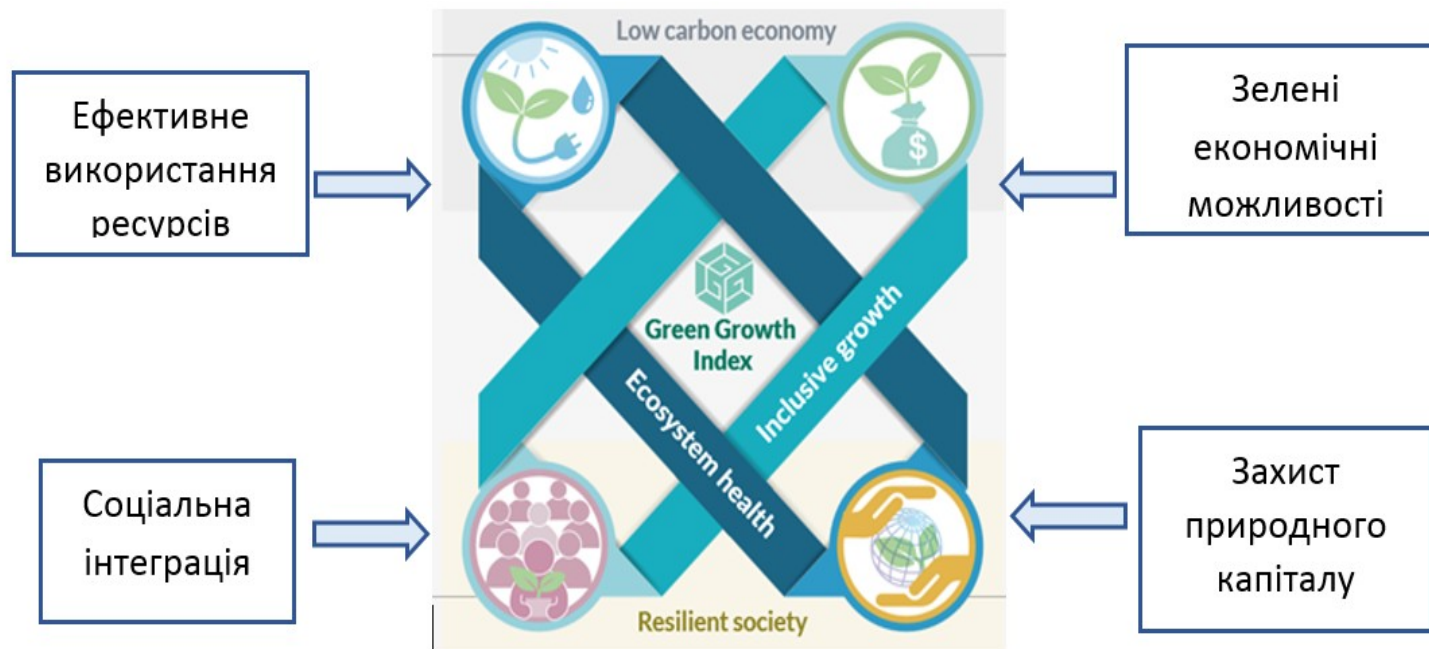

Індустріальний індекс SDG 9 та його компоненти вказують на прогалини та бажані напрями політики у сфері промисловості та НТІ.

Джерело: <https://stat.unido.org/SDG/UKR>

Індекс зеленого зростання ІЗЗ Інституту глобального зеленого зростання (м. Сеул, Республіка Корея)

ІЗЗ – комбінований індекс, який вимірює ефективність країни у досягненні цілей сталості, включаючи ЦСР, цілі Паризької кліматичної угоди та Цільові показники біорізноманіття Аїті для чотирьох аспектів зеленого зростання – ефективне та стійке використання ресурсів, захист природного капіталу, зелені економічні можливості та соціальну інклюзію (інтеграцію)

Індекс зеленого зростання ІЗЗ у 2020 р., його складові та рейтинги окремих країн Європи

Країна	Індекс ІЗЗ		Складові індексу зеленого зростання:			
	Рейтинг	Оцінка	Ефективне використання ресурсів	Захист природного капіталу	Зелені економічні можливості	Соціальна інтегрованість (інклюзія)
Швеція	1	78,72	87,78	78,14	59,53	94,06
Данія	2	76,77	86,12	73,19	59,68	92,33
Чехія	3	76,74	72,92	83,15	65,49	87,35
Німеччина	4	75,83	70,37	82,37	63,73	89,49
Австрія	5	75,22	79,21	80,67	56,10	89,31
Фінляндія	6	74,49	78,21	71,53	60,34	91,21
Словаччина	7	74,25	71,88	85,53	58,58	94,37
Швейцарія	8	73,21	83,26	77,99	48,66	90,93
Литва	9	71,60	76,42	75,62	52,20	87,10
Польща	16	68,90	59,69	76,83	55,05	89,29
Нідерланди	22	67,06	59,54	74,53	49,27	92,51
Болгарія	27	61,29	54,84	78,32	41,16	79,24
Молдова	32	51,64	57,93	58,49	31,72	66,17
Україна	33	51,31	45,02	62,57	35,34	69,62

Джерело: складено за даними табл. 12 технічної доповіді № 16 «Measuring performance in achieving SDG targets». - greengrowthindex.gggi.org.

Оцінки України по категоріях індикаторів у чотирьох вимірах Індексу зеленого зростання ІЗЗ

Складова (вимір) ІЗЗ	Рейтинг країни		Оцінка в балах		Категорія Індикаторів	Оцінка в балах	
	2020	2022	2020	2022		2020	2022
Ефективне використання ресурсів	33	36	45,02	56,03	Ефективна і стала енергія	19,3	32,54
					Ефективне і стає використання води	51,83	51,79
					Стає використання землі	54,19	69,20
					Ефективність використання матеріалів	75,79	54,50
Захист природного капіталу	33	36	62,57	65,40	Екологічна якість	88,13	87,33
					Зменшення емісії парникових газів	75,55	75,85
					Біорізноманіття та захист екосистем	53,07	64,99
					Культурна та соціальна цінність	43,39	42,49
Зелені економічні можливості	33	36	35,34	20,75	Зелені інвестиції	57,54	34,83
					Зелена торгівля	10,48	11,26
					Зелена зайнятість	63,66	62,50
					Зелені інновації	40,63	7,55
Соціальна інтегрованість	33	36	69,62	72,06	Доступ до базових послуг та ресурсів	81,71	83,79
					Гендерний баланс	41,70	41,72
					Соціальна справедливість	88,46	89,58
					Соціальний захист	77,96	86,12

Джерело: складено за даними табл. 12 технічної доповіді № 16 «Measuring performance in achieving SDG targets» та № 27 «Green Growth Index 2022». - greengrowthindex.gggi.org.

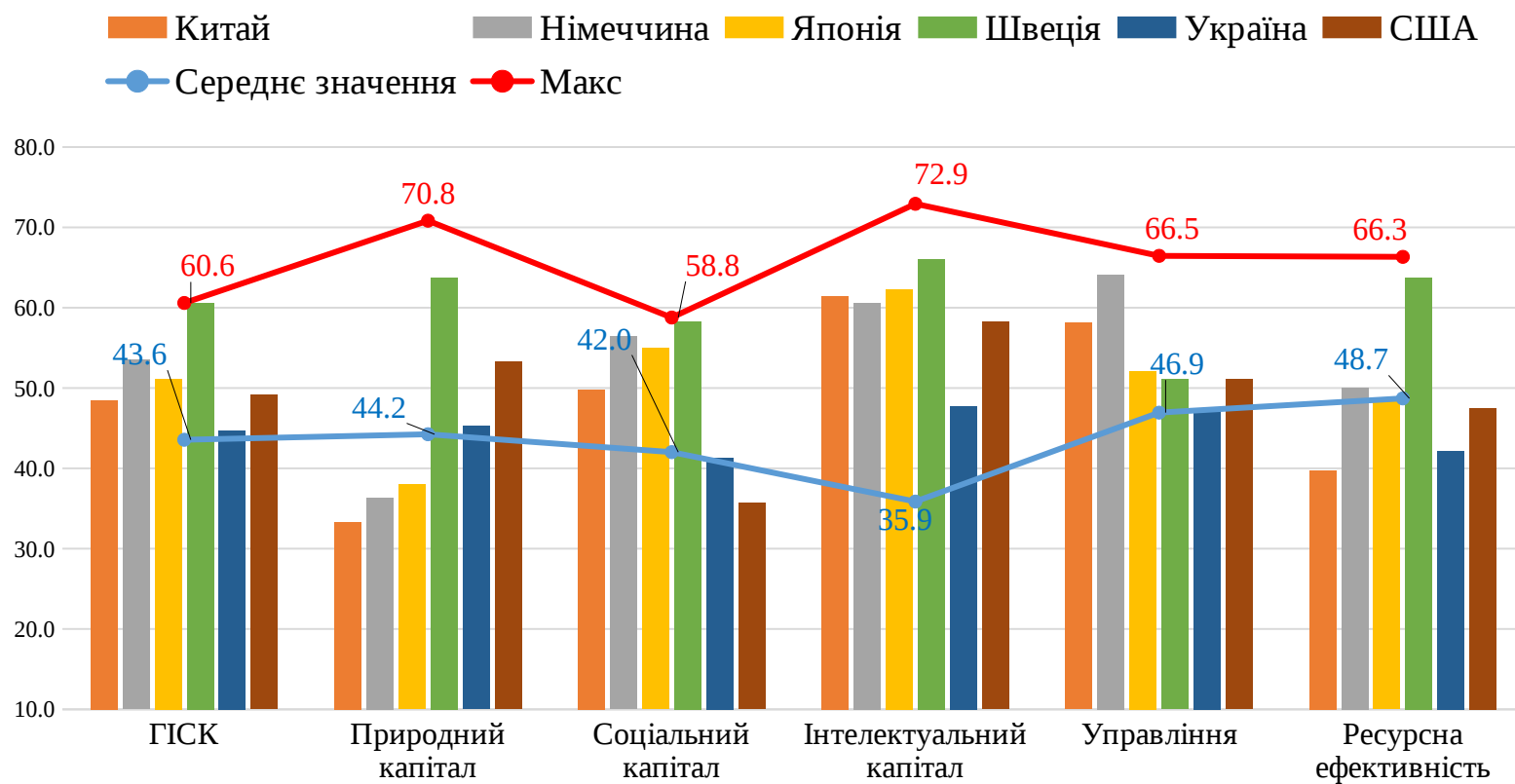
Місце та оцінки України за Глобальним індексом сталої конкурентоспроможності ГІСК та його підіндексами у 2016-2021 рр.

Назви Індексу та підіндексів	2016	2018	2019	2020	2021
Глобальний індекс сталої конкурентоспроможності	64 (44,6)	91 (43,0)	74 (44,7)	76 (46,7)	66 (47,3)
Підіндекс природного капіталу	95 (44,6)	92 (43,9)	50 (52,3)	89 (47,2)	79 (45,8)
Підіндекс ефективності використання ресурсів	156 (34,4)	152 (39,5)	147 (42,2)	149 (41,9)	111 (44,9)
Підіндекс соціального капіталу	54 (46,7)	57 (45,3)	87 (41,3)	82 (44,4)	85 (43,9)
Підіндекс інтелектуального капіталу	35 (50,3)	80 (39,2)	35 (47,8)	47 (47,7)	39 (49,2)
Підіндекс ефективності управління	87 (46,9)	100 (47,2)	100 (47,1)	81 (52,3)	89 (52,7)

ГІСК з 2012 року оцінює поточну і майбутню здатність національних економік генерувати та/або підтримувати фінансові та нефінансові доходи і багатство для свого населення на основі 131 показника, які згруповані у 5 підіндексів. У 2021 р. середня оцінка ГІСК – 45,3, найвищий бал - 61,8.

Місця окремих розвинутих країн та України за ГІСК та його підіндексами у 2021 році

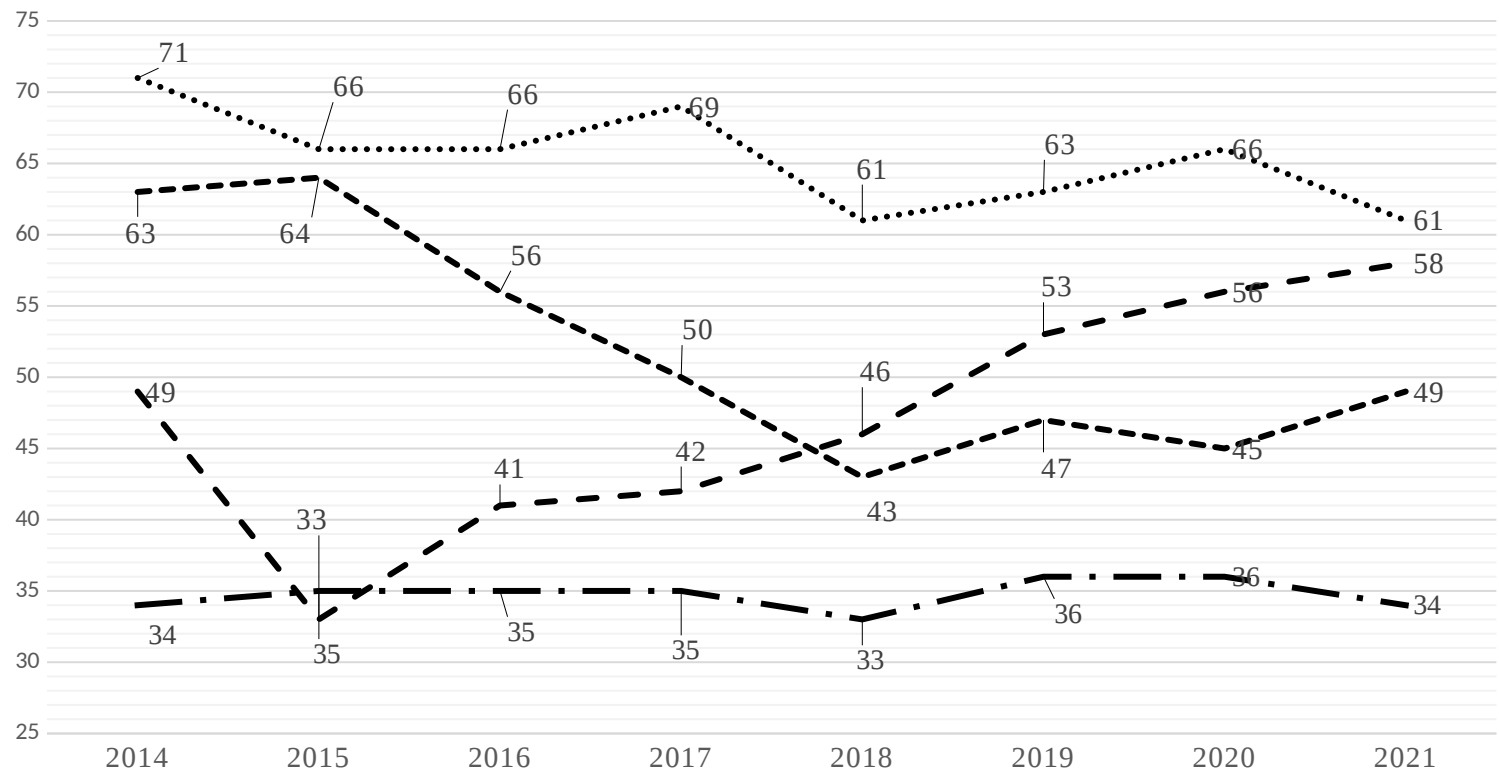
Індикатори тупцювання України на шляху СР

Індекс	Підіндекс	Індикатори тупцювання (гальмування)
Індекс ефективності переходу до сталого розвитку	Економічний Екологічний Управлінський	Енергетична, ресурсна продуктивність Верховенство права
Індекс ЦСР	ЦСР 9 (Промисловість, інфраструктура). ЦСР 2 (Міцне здоров'я і благополуччя) ЦСР 16 (Мир, справедливість та сильні ін-ти)	Якість торгівельної та транспортної інфраструктури. Видатки на ДіР (% до ВВП) Рівень смертності внаслідок неінфекційних захворювань, раку, діабету у дорослих 30–70 рр (Права власності. Індекс сприйняття корупції Ув'язнені без вироку (% населення в'язниць)
Індекс зеленого зростання	Зелені еко можливості Ефективне використання ресурсів	Відсутність стимулів і фінансів для торгівлі екотоварами і послугами, для еко-інновацій Ефективна і стала енергія, використання води
Індекс сталої конкурентоспроможності	Ресурсоефективність Індекс інтелектуального капіталу Індекс соціального капіталу Індекс ефективного управління	Водоемність, відходоемність ВВП Використання ВДЕ Фінансування науки, оцінювання знань школярів (PISA). Обсяг високотехнологічного експорту Кількість отриманих прав ІВ на душу населення Дитяча смертність, материнська народжуваність Очікувана тривалість життя Індекс корупції. Якість публічних послуг Обсяг інвестицій у % до ВВП

Міжнародні рейтинги інноваційного розвитку України у 2014-2021 роках

- Глобальний інноваційний індекс ГІІ
- - - - - Інноваційний індекс Агентства Блумберг ІІАБ
- ..... Глобальний індекс конкурентоспроможності талантів ПІКТ
- . - . - Індекс ефективності переходу до сталого розвитку

Висновки за результатами аналізу міжнародних рейтингів України:

- в Україні все ще не здійснюється узгодженої політики в енергетичній, екологічній та промисловій сферах, хоча національні завдання з досягнення ЦСР передбачають комплексний підхід;
- найскладніша ситуація у сфері промисловості (ЦСР 8, 9) – не проводиться єдина горизонтальна політика, відсутній стратегічний документ з визначеними ключовими показниками результативності (технологічності, доданої вартості);
- в екологічній сфері є розрив між політикою на рівні країни та регіонів, а в управлінні відходами немає конкретних рішень та дій (ЦСР 11, 12);
- сфера НТІ майже не залучена до реалізації політики сталого розвитку і готова сприяти досягненню Цілей сталого розвитку шляхом розроблення дорожньої карти використання науки, технологій та інновацій для досягнення ЦСР.

Дякую за увагу!

Людмила Мусіна
musina@ukr.net